

DEBRE ZSUZSA NÓRA – KÁLMÁN MÁTYÁS – BEZSENYI TAMÁS

Nemzetközi vagy cigánybűnözők-e a tabusított szervezett bűnözői csoportok a rendszerváltás évében

A kádár-korszak idején intézményesített és tudományos igényűvé avanszált bűnügyi munka létrehozta saját tudástermelését. A bűnözők értelmezése komplex folyamat volt, hiszen bűnözői típusokat hoztak létre és tartottak számon. A kriminalisztikai tudásnak az ideológiai elvárások, az intézményi kényszerek és a politikai megfontolások alapján korlátokat is szabtak. Szakanyagokból kiderült, hogy a szocializmusban szervezett bűnözés nem alakulhat ki, azonban mégis leírták, miként lépnek fel a nyomozók hatékonyan ezekkel szemben. Külön oktatófilmekben és bűnügyi könyvek fejezeteiben tárgyalták a „cigánybűnözés” jelenségét, kísérletet tettek arra, hogy tudományos, etnikai alapra helyezték a bűnelkövetéshez kapcsolódó jelenségek értelmezését. 1989 augusztusában Tatán Kónya István nemzetközi hírű hegedűkészítőhöz betörték. A nyomozás során kiderült, hogy 1989 őszén, a harmadik magyar köztársaság kikiáltásának időszakában Száva Lajos, alvilági becenevén a Sárgalábú nevű személy egy bűnözői csoport vezetője, akik Bécsbe jártak tárgyalni magyar prostituáltak bordélyházba való elhelyezése miatt, jugoszláv bűnözőkkel kooperálva délszláv vállalkozóknak adták el a Kónya házból eltulajdonított hangszereket és értékes tokokat. A nyomozás során kiderült, hogy Száva Lajosék Csehszlovákia magyar lakta területein, az ottani vendéglátó-ipari egységektől védelmi pénzt szedtek. Tisztában voltak vele, hogy a szocialista blokkon belül az egyes államok hivatalosan nem tartanak és nem is tarthatnak fenn bűnügyi együttműködést. A büntetőeljárás anyagai, a korszak bűnügyi irodalma és a nyomozásban részt vevő rendőrökkel készített interjúk alapján azt vizsgáljuk, miként dekonstruálta az ügy a létező tabusított kereteket, a nyomozók tettei és a rendőrvetői elvárások konfliktusait vesszük szemügyre. Átfogó kérdésünk, hogy a belügyi tudástermelés miként foglalkozott a cigánykutatásokkal, illetve Száva Lajos 1989 után hogyan vált médiaszereplővé, hiszen későbbi karrierjét meghatározta a tatai ügy.